

10 ANI

CONSILIUL PENTRU EGALITATE

www.egalitate.md

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei

Acest document a fost machetat și tipărit
cu suportul proiectului
„Combaterea discriminării, discursului de
ură și a crimelor motivate de prejudecată
în Republica Moldova”, parte a
programului comun al Uniunii Europene
și Consiliului Europei “Parteneriatul
pentru Buna Guvernare”, co-finanțat de
Uniunea Europeană și de
Consiliul Europei și implementat de
Consiliul Europei.
Părerile exprimate în acest material
nu pot fi considerate a reflecta,
în niciun fel, opinia oficială
a niciuneia dintre părți.

Design și tipar:
Imprint Plus SRL, Republica Moldova

Ian Feldman
Președintele
Consiliului pentru
egalitate

În 2023, Consiliul pentru egalitate marchează 10 ani de activitate. E mult sau puțin? Pentru o instituție – e o vârstă de adolescență, abia a reușit să acumuleze memoria instituțională, abia a devenit cunoscută și recunoscută ca autoritate publică, a reușit să-și facă prieteni și dușmani. Dar pentru o instituție de protecție a drepturilor omului - 10 ani – e un secol întreg. Noi provocări și noi standarde, noi criterii protejate și domenii noi de discriminare, totul se schimbă cu o viteză aproape cosmică, exact ca la „Alice în Țara Minunilor”: „Trebuie să alergi la fel de repede, doar pentru a rămâne pe loc, dar pentru a ajunge undeva, trebuie să alergi de cel puțin două ori mai repede!”. Și noi am alergat. Și cred că am făcut față.

Mai mult de 2000 mii de plângeri au fost examinate, din care peste 500 – decizii de constatare. Au fost elaborate peste 300 de avize consultative la acte normative în vigoare și proiecte ale acestora. Fiecare decizie – un destin sau mai multe destine. Fiecare decizie sau aviz care s-a finalizat cu modificarea unei prevederi legale – sute, mii, uneori chiar și sute de mii de destine. Și nu numai destine – e o nouă jurisprudență, nouă interpretare și aplicare a standardelor internaționale în Republica Moldova, o nouă analiză, noi viziuni și noi orizonturi.

În acești 10 ani, Consiliul pentru egalitate, de la o denumire, pe atunci prea lungă, care a existat doar pe hârtie, a reușit să devină o instituție cu un nume și o reputație nu doar în țară, dar și la nivel regional și european, recunoscută și apreciată de UE și Consiliul European, OHCHR, UNDP și alte agenții ONU, OSCE și alți parteneri de dezvoltare.

Prin munca, perseverența și jurisprudența noastră am reușit să devenim membri plenipotențieri ai Equinet-ului – rețelei europene a instituțiilor de egalitate. Astfel, din 2018, Moldova alături de alte țări ale Uniunii Europene participă la dezvoltarea standardelor europene privind nediscriminarea. Nu e o exagerare să spunem că în domeniul, de care ne ocupăm, Moldova deja este membră a UE cu drepturi depline.

Vreau să mulțumesc din toată inima celor care au contribuit la crearea și dezvoltarea Consiliului: prima președintă și membră a Consiliului – Oxana Gumennaia, membrii Consiliului din ambele componente – Doina Ioana Straisteanu, Lucia Gavrilă, Andrei Birighidin, Svetlana Doltu, Evghenii Alexandrovici Goloșceapov, Victorina Luca, celor care au lucrat la Consiliu pe parcursul acestor 10 ani și celor care activează în prezent, partenerilor și prietenilor noștri interni și externi, tuturor care au contribuit la crearea și dezvoltarea noastră și ne-au fost alături!

La mulți ani, dragă Consiliu! Spre noi reușite!

Consiliul pentru egalitate este o autoritate publică independentă constituită din 5 membri – experți independenți în domeniul protecției drepturilor omului, numiți de Parlamentul Republicii Moldova pentru un mandat de 5 ani.

Misiunea - prevenirea și protecția împotriva discriminării, asigurarea egalității, promovarea oportunităților egale și a diversității.

Viziunea – o societate incluzivă în care oamenii își realizează drepturile și libertățile indiferent de sex, rasă, culoare, origine etnică, limbă, naționalitate, dizabilitate, orientare sexuală, vârstă, religie sau convingeri, opinie, apartenență politică, sau orice alt criteriu și se bucură de oportunități egale.

Atribuții:

- Examinarea corespunderii legislației și a proiectelor de acte normative la standardele privind nediscriminarea;
- Înaintarea propunerilor de modificare a legislației în vederea prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității;
- Monitorizarea modului de implementare a legislației în domeniu;
- Elaborarea recomandărilor de ordin general în vederea prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității;
- Examinarea plângerilor și repunerea în drepturi a victimelor discriminării;
- Constatarea sau examinarea contravențiilor în conformitate cu prevederile Codului contravențional;
- Efectuarea vizitelor de documentare a faptelor de discriminare și a modului de executare a recomandărilor formulate;
- Sancționarea neexecutării recomandărilor și prescripțiilor emise de Consiliu;
- Promovarea diversității, informarea și sensibilizarea societății în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare în contextul valorilor democratice.

Scurt istoric

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a fost fondat în anul 2013 în baza Legii cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012. Este un organ colegial care acționează în condiții de imparțialitate și independență față de autoritățile publice, fiind instituit în scopul asigurării egalității și a protecției împotriva discriminării.

La începutul anului 2023, Parlamentul a adoptat proiectul de Lege privind modificarea cadrului normativ privind nediscriminarea și asigurarea egalității. Documentul a adus o serie de modificări la Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și la Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr. 298/2012. Drept urmare, la 09.02.2023, autoritatea își modifică denumirea în **Consiliul pentru egalitate**, sunt suplimentate statele de personal cu 13 unități, pe lângă cele 20 existente, fiind efectuate schimbări în structură, inclusiv creându-se o direcție nouă.

Componența Consiliului

2013 – 2018

Președinte:

Oxana Gumennaia – 2013-2015

Ian Feldman – 2015-2018

membrii Consiliului:

Ian Feldman

Oxana Gumennaia

Andrei Brighidin

Lucia Gavriliță

Doina Ioana Străisteanu

2018 – 2023

Președinte:

Ian Feldman – 2018 - 2023

membrii Consiliului:

Ian Feldman

Svetlana Doltu

Andrei Brighidin

Victorina Luca

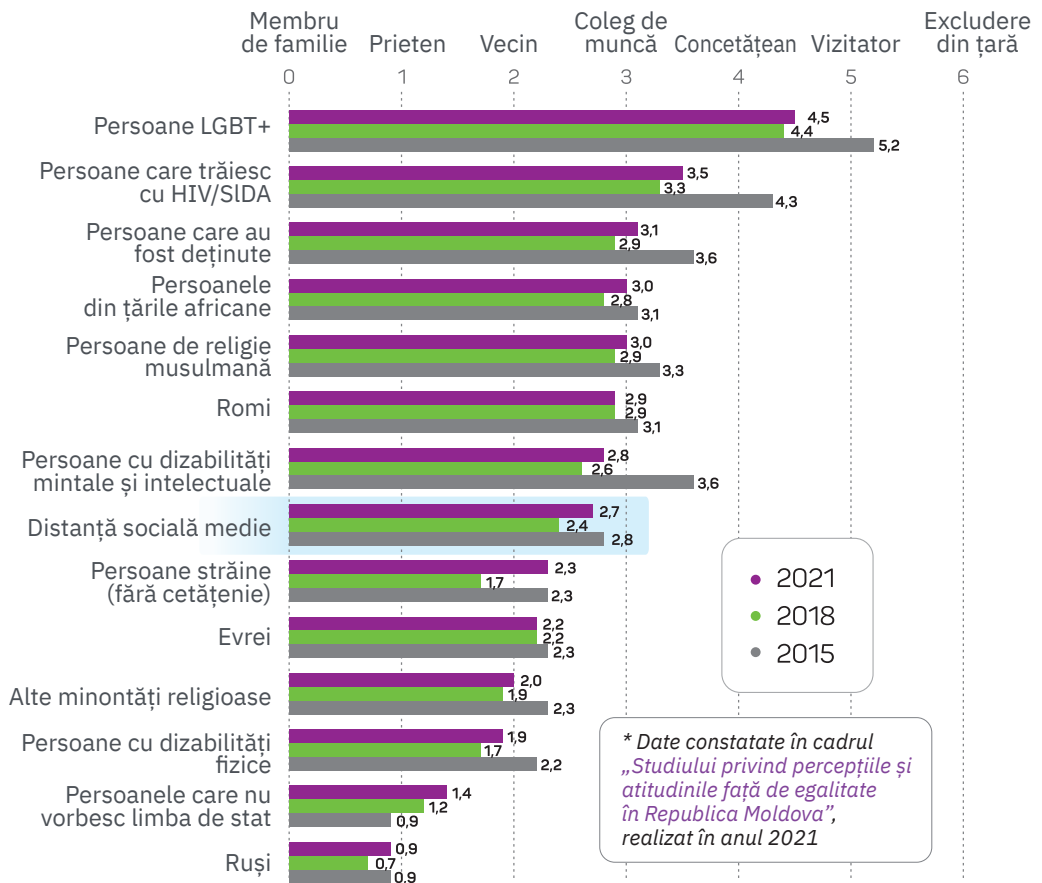
Evghenii Alexandrovici

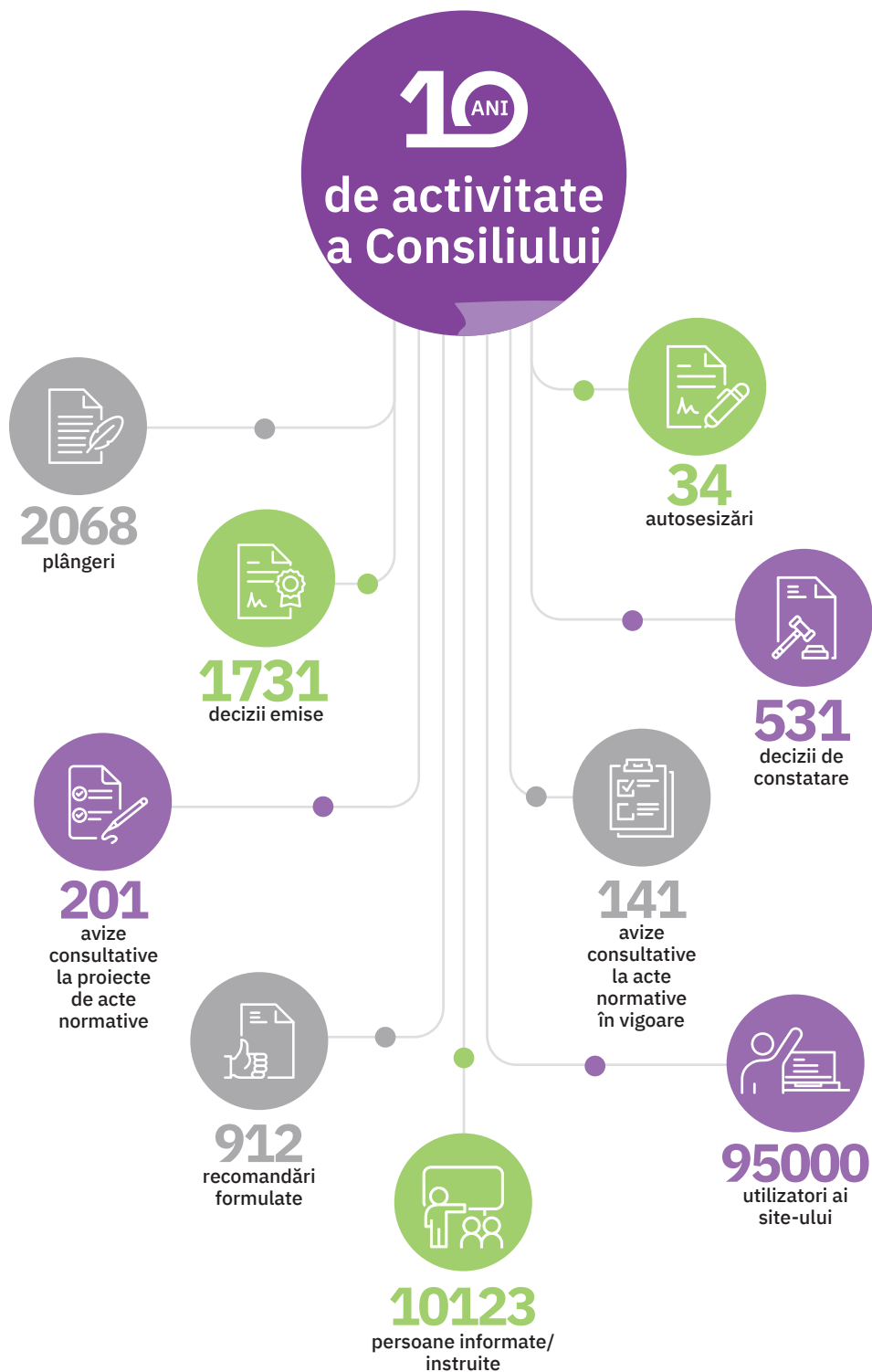
Goloșceapov

Percepții și atitudini față de egalitate

În cei 10 ani de activitate, Consiliul în parteneriat cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și Consiliul Europei a inițiat realizarea Studiului privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova. Acesta se desfășoară o dată la trei ani și a ajuns la cea de-a treia ediție. Cel mai important indicator măsurat în baza studiului este **Indicele Distanței Sociale**, care arată nivelul de acceptare a grupurilor minoritare și vulnerabile de societate.

PERCEPȚII ȘI ATITUDINI FAȚĂ DE EGALITATE*

Prevenirea discriminării

În scopul prevenirii fenomenului discriminării, timp de 10 ani, Consiliul a examinat legislația în vigoare și proiectele de acte normative, privind corespunderea acestora la standardele nediscriminării, înaintând propuneri în cazul depistării prevederilor discriminatorii.

Cele mai importante probleme sistemice identificate:

- Discriminarea femeilor care au stat în concediu de îngrijire a copilului prin calcularea venitului mediu lunar asigurat la stabilirea pensiei;
- Limitarea dreptului persoanelor cu dizabilități care activează în câmpul muncii de a solicita reexaminarea pensiei;
- Neoferirea garanțiilor la concediere bărbaților care au copii până la 4 ani, comparativ cu femeile aflate în situație similară;
- Discriminarea îngrijitorilor persoanelor cu dizabilități severe prin calcularea venitului mediu lunar asigurat la stabilirea pensiei;
- Subvenționarea locurilor de muncă fără asigurarea integrării efective a persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii;
- Stabilirea diferențiată a cuantumului compensației pentru transport, în dependență de locul de trai;
- Stabilirea discriminatorie a costului pentru biletele de recuperare balneosanatorială pentru persoanele cu dizabilități și vârstnice, angajate în câmpul muncii;
- Inaccesibilitatea serviciilor medicale persoanelor asigurate medical;
- Excluderea persoanelor cu dizabilități severe, altele decât de vedere, a căror dizabilitate a survenit după vârsta de 18 ani, din dreptul de a beneficia de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere;
- Excluderea persoanelor care îngrijesc de persoane adulte cu dizabilități severe din dreptul de a beneficia de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere.

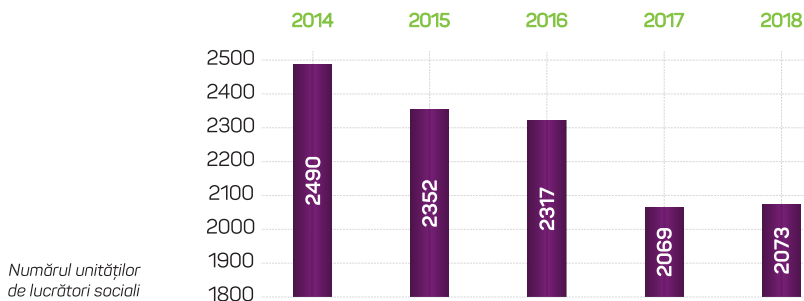
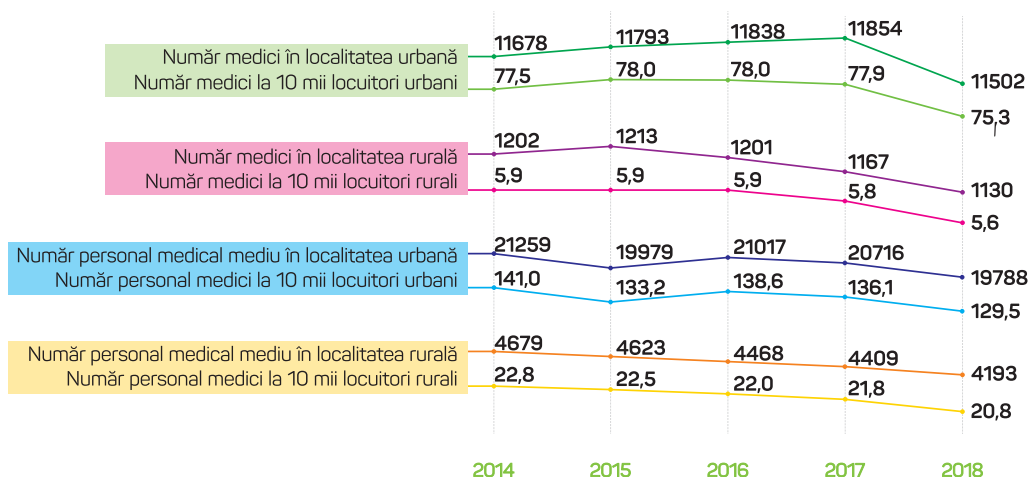

Monitorizarea problemelor sistemice

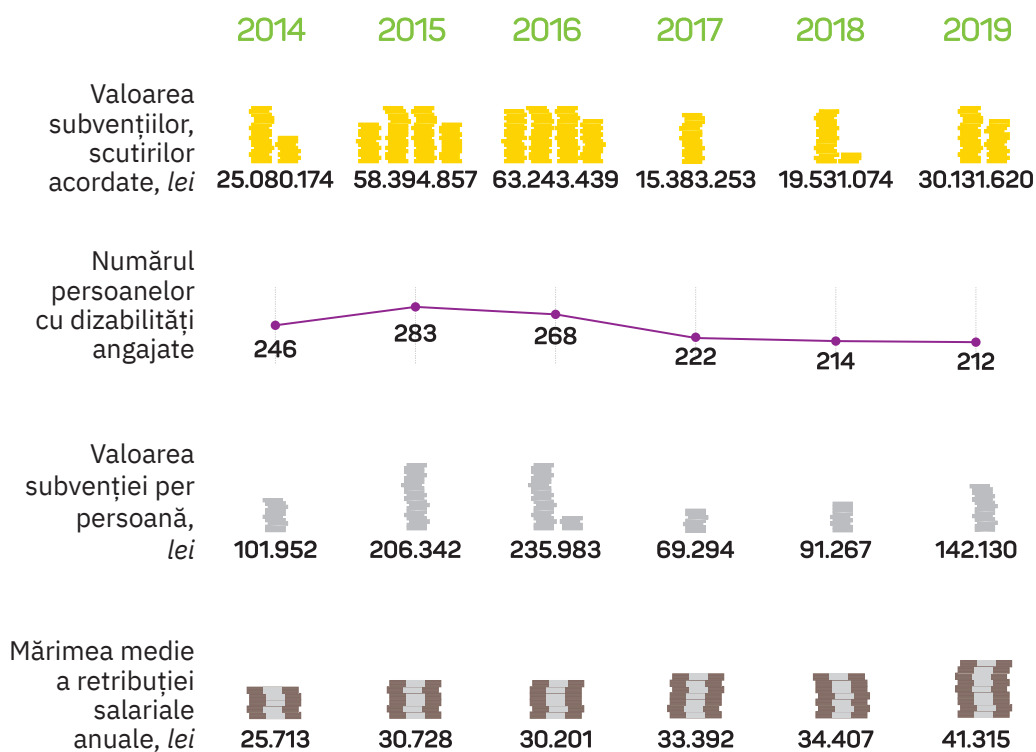
Situația privind accesul persoanelor vârstnice la servicii de sănătate și protecție socială

Insuficiența resurselor umane necesare pentru acordarea asistenței medicale și sociale de calitate

Numărul medicilor și a personalului medical în profil teritorial

Situația privind încadrarea persoanelor cu dizabilități în câmpul muncii prin intermediul întreprinderilor specializate

Situația privind asistența socială a persoanelor cu dizabilități severe și a persoanelor care sunt implicate în activități de îngrijire a acestora

Principalele constatări:

	2019	2020	2021	2022
Buget local	154084.8	185389.7	213650.1	272598.5
Fondul de susținere a populației	13645.32	65321.03	104376.6	147646.5
Bugetul de stat	776.7	2518.9	6075.6	40656.23
Persoane cu dizabilitate severă beneficiare de serviciu	3250	5516	5498	5878
Persoane angajate în calitate de asistenți personali	2991	5189	5006	5575

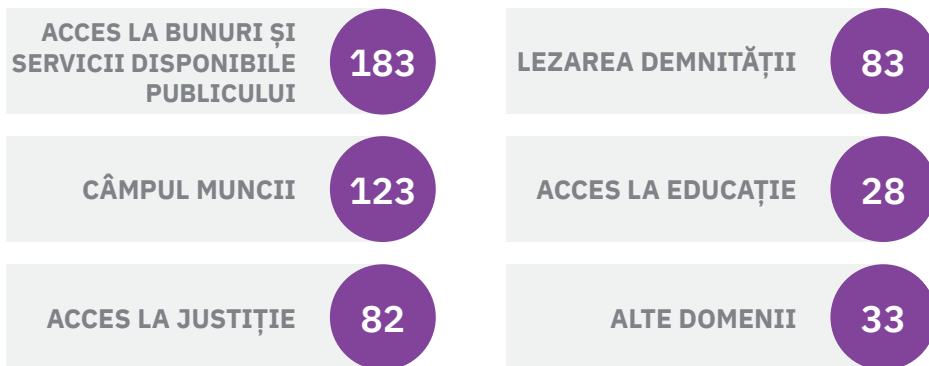
- **La finele anului 2022** au rămas neacoperite 2713 cereri de serviciu „Asistență Personală”. Consiliul a estimat că necesitățile reale ale populației în serviciul „Asistență Personală” sunt acoperite la etapa actuală doar în proporție de 32% (nr beneficiarilor raportat la nr. total al pers cu dizabilități severe eligibile).
- **Deciziile privind volumul mijloacelor de finanțare a serviciului „Asistență Personală”** nu sunt corelate cu analiza necesităților reale ale beneficiarilor în servicii de asistență, iar deciziile privind numărul de asistenți personali aprobat sunt dictate de resursele financiare limitate.
- **Descentralizarea serviciilor sociale** a dus la lipsa garanțiilor de continuitate a acestora pentru beneficiari.

- **Continuarea practicii de angajare a asistenților personali** pe fracțiune de normă, cu stabilirea unui program parțial de muncă. Consiliul a stabilit că în anul 2022, din numărul total de asistenți personali 4941 au fost angajați cu normă întreagă; 665 pe 0,75 unitate; 266 pe 0,5 unitate și 5 persoane pe 0,25 unitate. Consiliul a reținut că angajarea asistenților personali pe 0,5 unitate sau 0,25 unitate determină reducerea semnificativă a cuantumului remunerării acestora, fapt ce afectează negativ în mod special persoanele care îngrijesc un membru de familie și nu pot realiza venituri suplimentare. Drept efect, realizarea de către o persoană, angajată în calitate de asistent personal, a unui venit lunar de 1647 lei, respectiv 823,5 lei, va determina un cuantum mai redus al pensiei pentru limită de vârstă în comparație cu persoanele care îngrijesc o persoană cu dizabilitate severă fără a fi angajată în calitate de asistent personal, or în cazul ultimelor la determinarea venitului mediu lunar asigurat se va lua în considerare salariul mediu lunar pe țară, care este semnificativ mai mare.
- **Lipsa unor criterii clare în baza cărora se determină cuantumul mijloacelor bănești** care urmează a fi alocate fiecărei autorități publice locale de nivelul al doilea din Fondul de susținere a populației. Datele raportate relevă că nu există o legătură de proporționalitate directă între numărul populației, numărul persoanelor cu dizabilități severe din unitatea administrativ-teritorială respectivă și volumul mijloacelor bănești transferate pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale de către stat.
- **Lacune ale cadrului normativ în vigoare.** Legislația națională recunoaște dreptul de a beneficia de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere doar persoanelor cu dizabilități severe din copilărie și persoanelor cu dizabilități severe nevăzătoare. Pe cale de consecință, persoanele cu dizabilități severe, altele decât de vedere, a căror dizabilitate a survenit după vârsta de 18 ani sunt excluse.
- **Insuficiența serviciilor de tip „Respiro”** care determină lezarea dreptului asistenților personali la odihnă. Actualmente, în țară sunt funcționale doar 7 centre de plasament „Respiro”.

Protecția împotriva discriminării

Număr de constatări în baza deciziilor

DOMENIUL

CRITERIUL

Profilul petiționarului

Cel mai des invocate probleme în plângerile examinate:

- **Inaccesibilitatea mediului fizic și a celui informațional;**
- **Concedierea arbitrară a persoanelor care dețin statutul de pensionar pentru limita de vârstă;**
- **Neasigurarea acomodării rezonabile a necesităților lingvistice în sistemul de justiție;**
- **Insuficiența politicilor efective de încadrare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități;**
- **Încheierea neîntemeiată a contractelor de muncă pe perioadă determinată;**
- **Hărțuirea în relațiile de muncă;**
- **Discurs instigator la discriminare;**
- **Evidențierea originii etnice în context negativ;**
- **Producerea și distribuirea publicității sexiste;**
- **Nerespectarea principiului laic în instituțiile de învățământ.**

59%

Femei

41%

Bărbați

72%

Mediul urban

28%

Mediul rural

Promovarea egalității

10123

persoane
informate/instruite

Grupuri țintă:

- procurori și judecători;
- avocați;
- juriști;
- grefieri și asistenți judiciari;
- polițiști;
- ofițeri de urmărire penală;
- angajați ai Ministerului Apărării;
- militari în termen;
- angajați ai Ministerului Finanțelor
- reprezentanți ai APL;
- funcționari publici;
- asistenți sociali;
- specialiști în protecția drepturilor copilului;
- lucrători medicali;
- mediatori comunitari;
- cadre didactice;
- educatori;
- autori și editori de manuale școlare;
- angajați ai Regiei Transport Electric;
- elevi și studenți;
- reprezentanți ai societății civile;
- reprezentanți ai mass-media;
- refugiate;
- pensionari;
- părinți și îngrijitori ai copiilor cu dizabilități.

Cele mai importante realizări în domeniul asigurării egalității, ca urmare a implementării recomandărilor Consiliului

Acțiune recomandată de Consiliu	Impact	Rezultat în urma implementării recomandării
<p>Modificarea HG 1413/2016 privind modul de stabilire și plată a compensațiilor pentru serviciile de transport</p>	<p>circa 145.600 potențiali beneficiari</p>	<p>Stabilirea indemnizației pentru serviciile de transport oferită persoanelor cu dizabilități, în mărime egală, indiferent de locul de trai</p>
<p>Incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități prin operarea modificărilor la HG nr. 474/2016</p>	<p>circa 15.200 potențiali beneficiari</p>	<p>Facilitarea importului de automobile adaptate persoanelor cu dizabilități locomotorii</p>

<p>Modificarea art. 7 și 8 din Legea nr.133/2008 cu privire la ajutorul social, conform căroră, formula de calcul a venitului lunar minim garantat per familie trata persoanele cu dizabilități severe similar cu restul categoriilor</p>	<p>circa 20.000 potențiali beneficiari</p>	<p>Elaborarea unei formule de calcul care prevede punctaje diferite, în funcție de gradul de dizabilitate al solicitantului sau familiei acestuia, la accesarea prestației de ajutor social</p>
<p>Modificarea Legii nr. 156/20087 privind sistemul public de pensii, referitor la reexaminarea pensiilor de dizabilitate (art.33)</p>	<p>circa 120.000 potențiali beneficiari</p>	<p>Oferirea dreptului persoanelor cu dizabilități care activează în câmpul muncii, de a solicita reexaminarea pensiei</p>
<p>Modificarea Legii nr. 156/2008 privind sistemul public de pensii, referitor la calcularea venitului mediu lunar asigurat, din care se calculează pensia pentru limită de vârstă (art.8 alin.(3))</p>	<p>Diferența dintre cuantumul salariului minim și cel mediu de 7.330 lei</p>	<p>Calcularea venitului persoanelor care au stat în concediu de îngrijire a copilului și persoanelor care au îngrijit un copil cu dizabilități severe până la vârsta de 18 ani, în baza salariului mediu pe economie și nu cel minim.</p>

Acțiune recomandată de Consiliu	Impact	Rezultat în urma implementării recomandării
<p>Modificarea Legii nr. 156/1998, 33 lit. e) privind sistemul public de pensii, referitor la reexaminarea pensiei persoanelor care au îngrijit/îngrijesc o persoană cu dizabilitate severă, cu luarea în considerare a perioadei de îngrijire recunoscute ca necontributive, desfășurată până la stabilirea/reexaminarea pensiei</p>	<p>circa 12672 potențiali beneficiari</p>	<p>Oferirea dreptului persoanelor care au îngrijit/îngrijesc o persoană cu dizabilitate severă la reexaminarea pensiei, cu luarea în considerare a perioadei de îngrijire recunoscute ca necontributive, desfășurată până la stabilirea/reexaminarea pensiei</p>

ACȚIUNE
recomandată de Consiliu

REZULTAT
în urma implementării recomandării

Modificarea Codului penal și a Codului contravențional în scopul combaterii crimelor motivate de ură

Sanționarea crimelor motivate de ură și a acțiunilor de instigare la ură și discriminare

Modificarea HG 374/2015 care limita dreptul persoanelor care au atins vârsta de pensionare de a se angaja în calitate de asistent personal

Oferirea dreptului pentru persoanele care au atins vârsta de pensionare de a se angaja în calitate de asistent personal

Completarea Codului muncii, art. 124 prin instituirea concediului paternal

Oferirea posibilității pentru tați de a beneficia de concediul paternal, aceștia contribuind astfel la creșterea și îngrijirea copilului chiar din primele zile de viață

Crearea mecanismului de evidență a pensionarilor, cetățeni ai Republicii Moldova, care beneficiază de pensie din alte țări prin modificarea art.4 din legea 1585/1988 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală

Oferirea dreptului pentru pensionarii, beneficiari de pensie din altă țară, de a fi incluși în lista beneficiarilor de poliță medicală gratuită din partea statului

Modificarea Legii 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar

Oferirea garanției de achitare a diferenței dintre salariul calculat și cel avut înaintea adoptării Legii 270/2018, persoanelor a căror raporturi de muncă au fost suspendate la data intrării în vigoare a acestei legi

10 ANI YEARS

Echipa Consiliului pentru egalitate / Equality Council team